
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

УДК 339.977

Костянтин Євгенович ДВОЙНИХ

кандидат економічних наук,
докторант,
кафедра світової економіки та міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університет імені І. І. Мечнікова
E-mail: dvoynukh@yandex.ru

РИНКОВІ ТРАЄКТОРІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЕКТІВ: ЕТНОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ В СУЧАСНІЙ СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Двойних, К. Є. Ринкові траєкторії господарських проектів: етнологічні орієнтири в сучасній світовій економіці [Текст] / Костянтин Євгенович Двойних // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. – Том 18. – № 1. – С. 5-11. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Стаття присвячена формуванню погляду на поведінку господарського проекту (його ринкову траєкторію) в якості фрагмента певного етнокультурного простору (суперетносу). Особлива увага присвячена фіксації подібності ознак поведінки проектів та етнічних колективів під впливом різних комбінацій взаємодії суперетносів. Це здійснено в контексті усвідомлення сучасної світової економіки як суперпозиції різноманітних форм переходу від індустріального (ієрархічного) до нового (сіткового) укладу. Кожна з таких форм є достатньо короткочасною, але наслідки їх вияву можуть мати довготривалий характер. Це є головним протиріччям в аналізі сучасної світової економіки: між короткочасністю існування перехідних форм господарювання та чималою кількістю можливих довготривалих економічних наслідків їх вияву. Для забезпечення ефективного економічного прогнозування в таких умовах потрібен певний інваріант. В якості такого інваріанта можуть виступати етнічні процеси, а саме – взаємодія суперетносів як великих енергетичних систем. Відповідно, для сучасної світової економіки така взаємодія має бути покладена в основу економічного аналізу, зокрема – на рівні окремих проектів.

На основі усвідомлення своєчасності визначення ринкових траєкторій проектів як основи прогнозування на мікрорівні, у статті наведено низку моделей поведінки господарського проекту, разом із математичною формалізацією відповідних явищ. Зокрема, це модель «магніту в потенційній ямі» для опису поведінки проекту, модель проекту в глобальному енергетичному потоці та модель «енергетичної хвртки» для проекту. Запропоновані математичні формули визначають низку умов відповідної ефективності проектів. Обґрунтовано критерії успішності проекту в просторі світової економіки, зазначено ймовірні економічні пастки (дотепер приховані для усталених підходів) та сформульовано принципи обмеження для науково-технічного прогресу в цих умовах. Окремо формалізовано поняття прибутковості проекту в контексті етнологічних принципів економічного аналізу для сучасної світової економіки. Принципово уточнено поняття диференціації успіху та фіаско економічного проекту залежно від конкретних особливостей взаємодії суперетносів.

Ключові слова: етнічні процеси; моделювання; проект; прогнозування; світова економіка; суперетнос.

THE ECONOMICAL PROJECT MARKET TRAJECTORIES: ETHNOLOGICAL MILESTONES IN MODERN WORLD ECONOMY

Abstract

The article is devoted to vision formation on economic project behavior (its market trajectory) as a fragment of certain ethno-cultural environment (super-ethnos). Special attention is focused on projects and ethnical collective behavior similarity fixation under the influence of different combinations of super-ethnos interrelations. It has been done in the context of understanding of modern World economy as a superposition of different transition forms from industrial (hierarchical) structure to newly (neo, net.networking) one. Each of such forms has short duration, but their economic results may be quite lasting. This is a basic contradiction of the modern world economy analysis: that is, a contradiction between brevity of transition forms existence and enormous number of their possible long-term economic results appearances. In order to provide effective economic simulation and forecast there is a necessity for concrete invariant. The ethnical processes could be that corresponding invariant, in particular – the super-ethnos interrelation as large energetic systems. Thus, for modern World economy such interrelation should be the basis of economic analysis, in particular, at the separate project level.

Taking into account the timely understanding of market definition of trajectories projects as a micro-level forecasting basis, it has been suggested a number of economic project behavior models, along with the mathematical formalization corresponding phenomena. In particular, this is a “magnet in potential hole” model for project behavior description, model of project in global energetic streams and model of “energetic window” for the project. The suggested mathematical formulas define a number of conditions for certain project effectiveness reaching. The project successfulness criteria in the World economy environment are substantiated. The probable economic pitfalls (even still hidden for famous established approaches) are marked. The principal restrictions for scientific-technical progress in such conditions are formulated. The “project market profitability” term is separately formalized in the context of economic analysis ethnological principles for modern World economy conditions. The understanding of economic project success and fiasco differentiation dependently on super-ethnos interrelation is defined more precisely.

Keywords: *ethnical processes; simulation; project; forecast; World economy; super-ethnos.*

JEL classification: **B49, C53, D82, F15, J79**

Вступ

Як модель та фрагмент певного суперетносу, господарський проект неодмінно поводитиме себе так, як це в господарському сенсі робить етнічний колектив. Оскільки світова економіка є енергетичною взаємодією суперетносів, то будь-який проект (подібно до етносу), який опиняється у площині зіткнення суперетносів, одночасно відчуває на собі впливи:

- потенційного енергетичного бар'єру власного суперетносу, що утримуватиме цей проект для реалізації лише на певних ділянках (результатами реалізації такого проекту користуватимуться переважно етнічно «свої»);
- гравітаційного поля притягнення зовнішньої енергії, що утворюється іншими суперетносами, енергетична щільність яких менша за щільність проекту (результатами проекту користуватимуться представники «чужих» суперетносів);
- потенційного бар'єру суперетносів із меншими значеннями енергетичної щільності, що не дозволятимуть проекту хоча б частково «користуватися» енергією не із власного джерела (створення всіляких обмежень для того, щоб реалізації проектів більш енергетично щільного суперетносу був притаманний значно менший набір можливостей для відповідності власним етнічним домінантам).

Мета і завдання статті

Метою цієї статті є формулювання етнологічних орієнтирів для перспективного аналізу ринкових траєкторій господарських проектів в умовах сучасної світової економіки. Обумовлені такою метою

завдання полягають у визначенні конкретних чинників впливу на ефективність господарського проекту в різноманітних сферах взаємодії суперетносів.

Виклад основного матеріалу

Підходи до етнологічного аналізу візуально демонструє модель «магніту в потенційній ямі», де в ролі окремого невеличкого магніту може виступати окремий економічний проект або етнічний колектив [1, с. 271-272], а в ролі потужних магнітів – суперетноси, до одного з яких відповідний проект (етнос) належить (рис. 1).

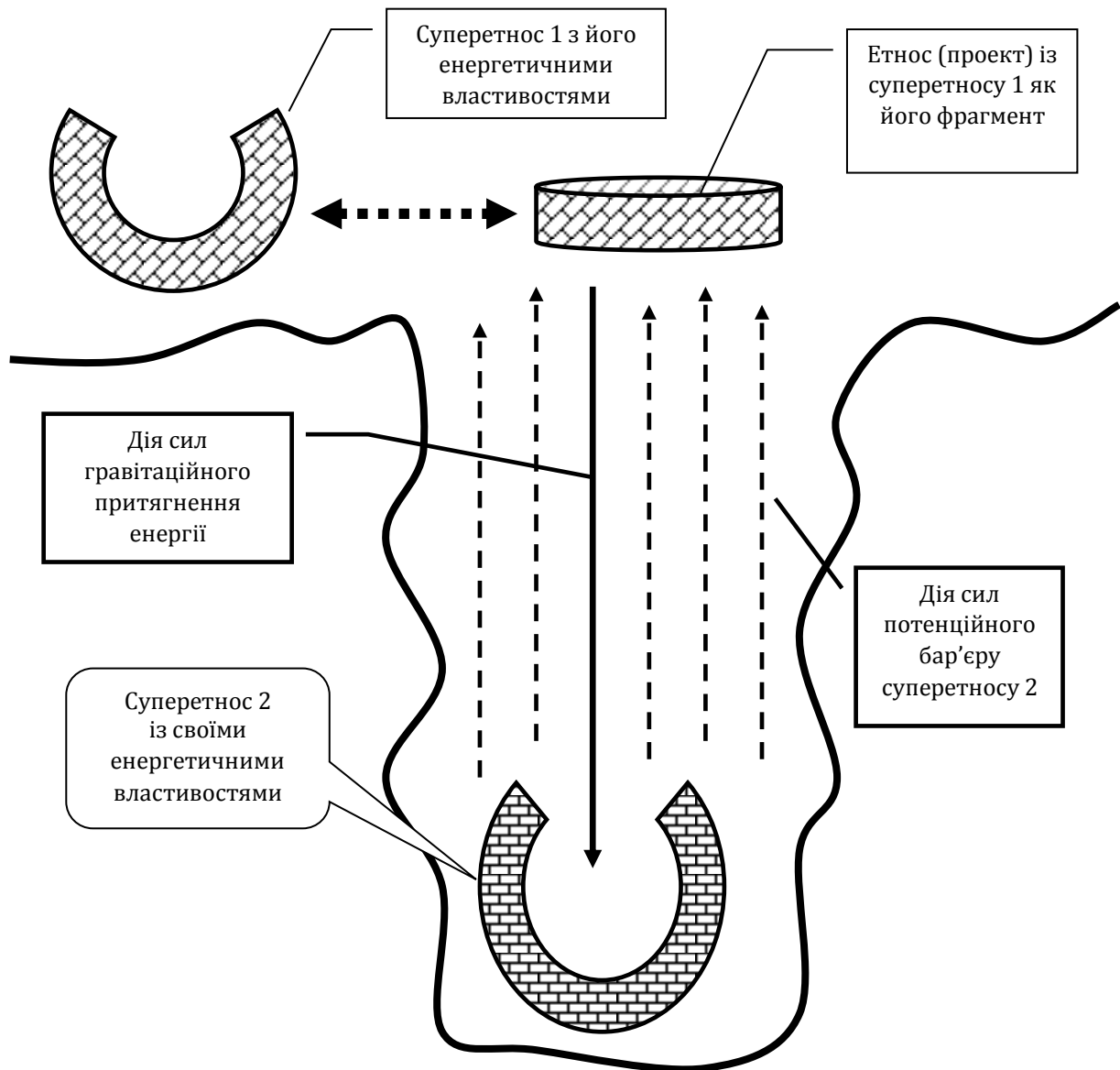

Рис. 1. Модель «магніту в потенційній ямі» для опису поведінки проекту

У такій моделі поєднано особливості одночасного впливу на певний предмет різних магнітних та гравітаційних полів, що в системі визначає його поведінку. Ототожнення магнітних функцій притягання із взаємодією економічних проектів та суперетносів пов'язане із необхідністю врахування їх особливостей як енергетичних потоків (з характерними значеннями лінійного прискорення), а гравітаційні ознаки взаємодії відобразатимуть стаціонарні особливості взаємодії між суперетносами та їх фрагментами як областями з різною енергетичною щільністю. Така модель відобразатиме дуалістичний прояв суперетносів: як енергетичних потоків та економічних полів. Кожний окремий суперетнос є своєрідною потенційною ямою для низки етносів з інших суперетносів, які безпосередньо межують з ним. Єдність суперетносу як системної цільності обумовлює єдина схема та квота споживання природної енергії в процесі господарювання [2, с. 10-19]. В історичному часі це означає наявність циркуляції потоків природної енергії, які постійно трансформуватимуться, замкнених

всередині етнокультурної системи. Крім властивостей потенційної ями, суперетносу також притаманні ознаки своєрідного «багатополярного магніту», всередині якого циркулюють енергетичні токи. Отже, такі полюси шляхом відштовхування (протиставлення) або притягнення (феномен компліментарності) реагують на економічні дії інших суперетносів як подібних системних цілностей [3, с. 151-176]. Це означає, що суперетносу притаманні властивості як притягання, так і відторгнення певних економічних дій. Останнє відбувається у вигляді недопущення до безпосереднього контакту у власному просторі представників інших суперетносів [4, с. 112-155]. Варто зазначити, що самі енергетичні потоки, які циркулюють всередині інших суперетносів і є замкненими в цих просторах, безпосередньо притягуватися до конкретного суперетносу не будуть (ці системи є дискретними), однак кожен суперетнос може «втягувати» до поля свого енергетичного впливу окремі елементи інших суперетносів: окремі етноси або проекти. Отже, маємо справу із дуалізмом економічного вияву суперетносу, який одночасно може певним економічним діям сприяти, а інші – відкидати.

«Гравітаційні» характеристики суперетносу визначаються його соціально-економічною складовою як системою матеріально-технічних цінностей та інтелектуальних надбань відповідної культурної приналежності. А його «магнітні» властивості вже набагато меншою мірою залежатимуть від соціальної складової, оскільки обумовлені динамічно змінюваною (2-й закон термодинаміки) схемою споживання природної енергії. Такий процес взаємодії можна переформулювати: співвідношення енергетичних напруженостей взаємодіючих систем обумовлює їх взаємне відштовхування, а відмінність в енергетичних щільностях обумовлює взаємне притягнення. Саме це і стає визначальним для поведінки проекту в просторі світової економіки. Звідси стає зрозумілим, наскільки важливим для долі проекту є дотримання балансу між значеннями його енергетичних параметрів та енергетичними ознаками оточуючих систем та областей. Більш енергетично напружений проект у площині світової економіки намагатиметься залишити простір дії економічного поля власного суперетносу і потрапити для подальшої розрядки під остаточний вплив поля з меншою енергетичною щільністю, утвореного іншим суперетносом. Оскільки проект є фрагментом відповідного суперетносу, то він також може бути зображений у вигляді моделі «розрядки енергетичного потенціалу» [1, с. 112]. Тобто неодмінно зменшуватиметься у часі здатність проекту до залучення зовнішньої енергії задля реалізації свого плану. При цьому такому проекту здійснити його енергетичні «наміри» одночасно заважатимуть потенційні бар'єри власного суперетносу, перешкоджаючи йому як фрагменту залишити власне енергетичне докільля, а також потенційні бар'єри інших суперетносів, призначені для відокремлення результатів реалізації проекту (з метою подальшого користування) від людей та інфраструктури, що такі результати створили. Дійсно, у разі постачання на світовий ринок продукції та ресурсів з певних країн, їх, безумовно, купуватимуть (винятково за світовими цінами, а не із розрахунку витрат на їх виробництво). Але допускати ними користування відповідно до певних стандартів споживання представників цих виробників світова економічна система не поспішатиме. До того ж її представники у вигляді інвесторів суттєво не витратять у іншому суперетносі на модернізацію та розвиток виробничої інфраструктури, віддаючи тимчасову перевагу сьогоденному використанню потужностей «на зношення» і залишаючи поза увагою аспекти економічної перспективи для суперетносу, де таке виробництво здійснюється [5, с. 87-130]. Саме в такому підході втілюється спрямована на знищення війна суперетносів між собою, яка постійно відбувається в економічній площині.

Визначення економічного проекту як фрагмента суперетносу з відповідними ознаками, разом із уявленням світового господарського простору як динамічного градієнтного поля розподілу енергетичних щільностей (P), дозволяє навести модель ефективності проекту:

$$P_{\text{середовища}} \geq 0; \quad (1)$$

$$P_{\text{проекту}} \leq P_{\text{середовища}} \quad (2)$$

Саме градієнтний характер поля розподілу енергетичних щільностей у просторі світової економіки дозволяє в набагато меншому ступені безпосередньо зважати на всю низку конкретних соціально-господарських умов, які впливатимуть на поведінку проекту, замінюючи їх визначенням лише значення енергетичної щільності. Іншими словами, енергетична щільність проекту для його успішного існування не має перевищувати рівень енергетичної щільності докільля. Про різницю енергетичних потенціалів стосовно природної енергії має сенс гіпотетично говорити лише при розгляді взаємодії великих систем: «Земля – її поверхня», «Земля – сонце», «суперетнос – суперетнос» (різниця потенціалів обумовлює етнічну дивергенцію і стає причиною появи для кожного окремого випадку джерела енергії) [6]. Але на локальному рівні окремих економічних проектів вже стає доцільним говорити саме про їх енергетичні щільності чи напруженості порівняно із відповідними ознаками оточуючого середовища (рис. 2). Енергетичні щільності визначають ротор векторного поля (ринкового, етнічного тощо), тобто окремі можливі випадки на рівні реалізації певного проекту в конкретному докільлі, що є похідними від

енергетичного потоку. В окремого проекту потенціал, як правило, не може перевищувати потенціал довкілля. Для проекту довкілля є своєрідним енергетичним «морем», яке або тримає на плаву, або «топить» (в економічному сенсі) проект, який опиняється як в цьому середовищі, так і в полі дії наявних, не залежних від цього середовища (та, звичайно, самого проекту), глобальних потоків енергії. Тобто тільки відповідне співвідношення між енергетичними щільностями середовища та проекту можуть певною мірою уповільнити рух проекту в глобальному енергетичному потоці, надавши йому можливість реалізуватися в конкретній локальній точці економічного простору. Якщо енергетична щільність проекту буде меншою за щільність довкілля, то глобальний енергетичний потік (зокрема, між суперетносами) або ринковий вихор не зможе його вихопити із цього середовища, потягнувши за собою [7, с. 357-408]. Тим самим, завдяки певним значенням енергетичних ознак, економічний проект матиме всі шанси для успішної реалізації, незважаючи на намагання глобальних енергетичних потоків перешкодити цьому. Отже, для розвитку економіки в певній області необхідною є наявність відповідних значень енергетичних щільностей для груп господарських проектів.

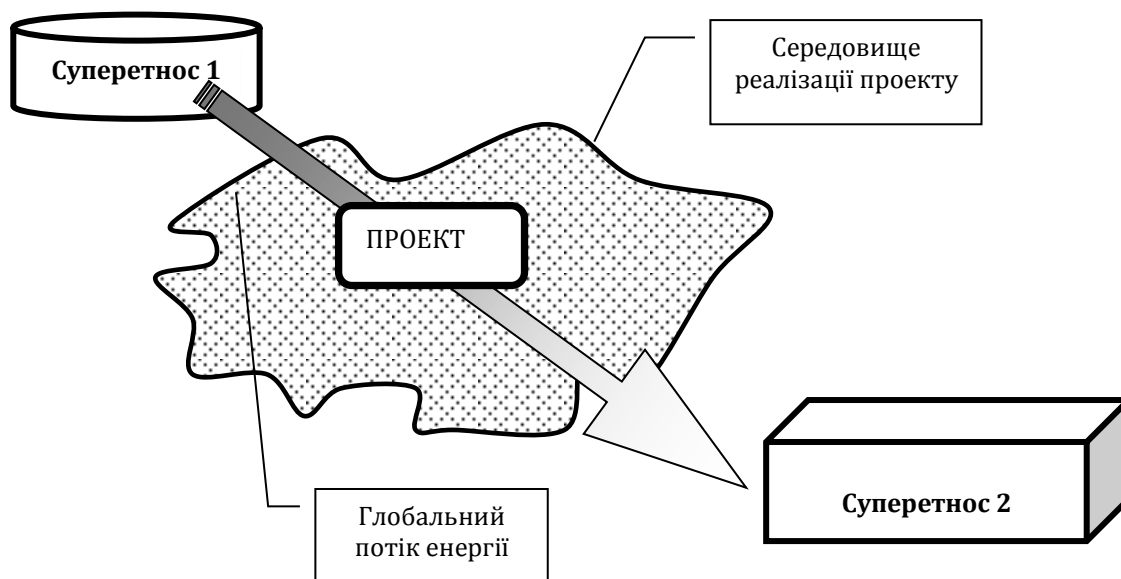

Рис. 2. Модель проекту в глобальному енергетичному потоці

Якщо йдеться про поведінку проекту в межах одного суперетносу, то для успішної реалізації він має бути «вписаним» до своєрідної вертикальної рамки енергетичного потенціалу («енергетичної хвртки») (рис. 3). Значення енергетичних ознак проекту не можуть перевищувати певні порогові їх значення для конкретного суперетносу, оскільки у такому разі довкілля перетворюватиметься для проекту у потенційну яму, а отже, накладатиме обмеження на реалізацію проекту. Але будь-якому проекту для свого здійснення необхідним є певний мінімальний рівень енергетичної напруженості поза залежністю від зовнішніх чинників, зокрема енергетичних ознак довкілля [8, с. 468-474; 9, с. 160-229]. Йдеться про те, що навіть реалізація проекту в певному гіпотетичному вакуумі однак вимагатиме енергетичних затрат на практичне здійснення планів.

Отже, якщо проект не «вписується» у таку «енергетичну хвртку», тобто його не вдається успішно реалізувати в межах конкретного суперетносу, то є можливими такі варіанти:

- енергетичні ознаки проекту є меншими за мінімально необхідні для реалізації (проект на практиці не може бути реалізованим через ресурсну недостатність);
- енергетична щільність проекту перевищуватиме максимально припустиме значення енергетичного порогу (відбудеться енергетична розрядка потенціалу проекту у довкілля – в економічному сенсі проект буде збитковим);
- енергетична щільність проекту значно перевищуватиме максимально припустиме значення енергетичного порогу, забезпечуючи зусиллями сконцентрованої в проекті енергії тимчасове «ламання» довкілля із його локальною трансформацією під поточні цілі та завдання проекту (через певний час енергетичні потоки суперетносів змарнують практично всі досягнення у ході реалізації проекту).

Значення енергетичної щільності суперетносу принциповим чином визначатиме перспективи науково-технічного прогресу (НТП). Розширення горизонтів НТП обумовлено необхідністю реалізації в певному суперетносі низки проектів, яким для досягнення поставлених цілей необхідним є певний рівень енергетичної щільності та напруженості.

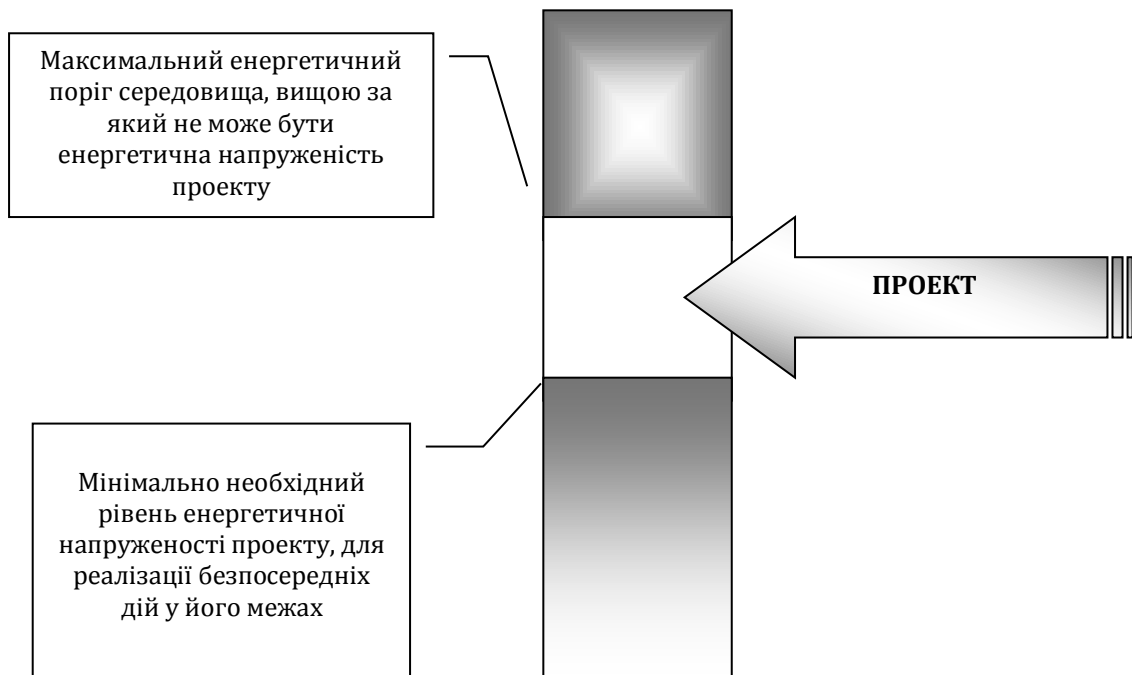

Рис. 3. Модель «енергетичної хвіртки» для проекту

Якщо відповідні ознаки економічного довкілля не дозволятимуть цим проектам бути успішно реалізованими, то це означатиме, що в цьому середовищі наявне енергетичне обмеження суперетносу стосовно НТП. Очевидно, що саме в цій площині слід відшукувати відповіді на запитання щодо економічного та інтелектуального потенціалу країн, а також перспектив їх становлення та розвитку. Вкрай важливим є уникнути плутанини між потенціалом (як енергетичною сутністю) та техносферою, що є вже виконаною роботою в межах певного етнічного колективу. Конкретні економічні дії (проекти) завжди мають бути реалізованими в чітко визначених місцях світового економічного простору (разом із віртуальною складовою). Отже, проблемою є визначення умов, необхідних і достатніх для того, щоб такі проекти були спроможними впродовж певного часу (терміну їх запланованої реалізації) утримуватися на відповідних ділянках. Подібне утримання матиме сенс лише протягом терміну реалізації планів проекту, а не тих процесів в економіці, що з цими планами первинно пов'язаними не були. Відповідно, прибутковість проекту – це результат притоку до нього зовнішньої енергії в процесі реалізації його планів [1, с. 278-279]. Тобто, попередні розрахунки рентабельності, здійснені без урахування етнологічного фактору, у переважній більшості випадків будуть некоректними. Винятками будуть ті ситуації, коли такі розрахунки стосуватимуться практично повністю ізольованих від впливу зовнішніх чинників проектів, які до того ж матимуть однакову із довкіллям енергетичну щільність. Практичним свідченням цьому є численна кількість нереалізованих та відверто провалених інвестиційних проектів з попередньо блискучими та бездоганними бізнес-планами в різних суперетносах [4, с. 162-218]. Адже поворотним економічним принципом є саме втрата етнічної енергії під впливом ринкових відносин, що означатиме втрату етносом своїх ознак, а відповідно, зменшення енергетичної щільності та напруженості суперетносу.

Висновки та перспективи подальших розвідок

У світовій економіці ефективність проекту визначається характером його поведінки в полі взаємодії суперетносів, що розмежовані потенційними енергетичними бар'єрами, утворюваними через розбіжності їх лінійних та доцентрових прискорень. Тому значення енергетичних ознак успішного проекту мають бути такими, щоб він не «розрядився» до власного економічного середовища і при цьому не подолав би потенційний бар'єр, що відділяє його (як фрагмент відповідного суперетносу) від сфери впливу іншого етнокультурного простору. У системі з меншим значенням енергетичної щільності навіть невдача проекту часто не буде означати фактичний вихід його енергії за межі власного суперетносу. Фіаско одних стане неодмінним успіхом інших фрагментів цього ж економічного простору, що працюватиме на користь господарської системи загалом. Однак фіаско проекту в енергетично більш напруженій системі одночасно може означати подолання ним потенційного бар'єру власного суперетносу із подальшою розрядкою свого потенціалу до іншої енергетичної системи – суперетносу із меншим значенням енергетичної щільності. Саме це питання

стосується дотримання принципів економічної безпеки в умовах, коли під впливом зовнішніх чинників втрачається ефективність етнічних механізмів саморегулювання, тобто стираються психологічні бар'єри між представниками різних суперетносів.

Список літератури

1. Двойных, К. Е. *Парадигма экономического вампиризма: этническая основа экономики [Текст] : монография / Двойных К. Е.* – Одесса: Юридическая литература, 2007. – 448 с.
2. Платонов, Ю. П. *Народы мира в зеркале геополитики (структура, динамика, поведение) [Текст] / Ю. П. Платонов.* – СПб. : СПбГУ, 2000. – 432 с.
3. Гумилев, Л. Н. *Этногенез и биосфера Земли [Текст] / Л. Н. Гумилев.* – СПб. : Азбука-классика, 2002. – 608 с.
4. Паршев, А. П. *Почему Россия не Америка [Текст] / А. П. Паршев.* – М. : Изд-во «Крымский мост-9Д», 2000. – 414 с.
5. Паршев, А. П. *Почему Америка наступает [Текст] / А. П. Паршев.* – М. : АСТ-Астрель, 2002. – 370 с.
6. Вернадский, В. И. *Философские мысли натуралиста / В. И. Вернадский.* – М. : Наука, 1988. – 519 с.
7. Панарин, А. С. *Искушение глобализмом [Текст] / А. С. Панарин.* – М. : ЭКСМО-Пресс, 2002. – 416 с.
8. Меняйлов, А. А. *Психоанализ великой борьбы [Текст] / А. А. Меняйлов.* – М. : Крафт+, 2004. – 576 с.
9. Богоявленская, Д. Б. *Психология творческих способностей [Текст] / Д. Б. Богоявленская.* – М. : Академия, 2001. – 320 с.

References

1. Dvoynikh, K. E. (2007). *Paradigma ekonomicheskogo vampirizma [The paradigm of economical vampirism], Law literature, Odessa, Ukraine.*
2. Platonov, Y. P. (2000). *Narody mira v zerkale geopolitiki (struktura, dinamika, povedenie) [World nations within geopolitics mirror (structure, dynamics, behavior)], SpbGU, S. -Petersburg, Russia.*
3. Gumilev, L. N. (2002). *Etnogenes I Biosfera Zemli [Ethnogenes and biosphere of the Earth], Azbuka-klassika, S. -Petersburg, Russia.*
4. Parshev, A. P. (2000). *Pochemu Rossiya ne Amerika [Why Russia is not US], Krymskiy Most 9-D, Forum, Moscow, Russia.*
5. Parshev, A. P. (2002). *Pochemu Amerika nastupaet [Why US advances], AST-Astrel, Moscow, Russia.*
6. Vernadskiy, V. I. (1988). *Filosofskie mysli naturalista [The naturalist's philosophical thoughts], Nauka, Moscow, Russia.*
7. Panarin, A. S. (2002). *Iskushenie globalizmom [Globalizm temptation], EKSMO-Press, Moscow, Russia.*
8. Menyailov, A. A. (2004). *Psihoanaliz velikoy borby [The Great battle psychoanalysis], Kraft+, Moscow, Russia.*
9. Bogoyavlenskaya, D. B. (2001). *Psihologiya tvorcheskikh sposobnostei [The creative abilities psychology], Akademia, Moscow, Russia.*

Стаття надійшла до редакції 07.11.2014 р.